

ומהו זיתום המצרי? שורין יחד תילתא שערי שליש שעורים ותילתא קורטמי כרכום ותילתא מילחא.

רב פפא אמר: תילתא חיטי ותילתא קורטמי ותילתא מילחא.

וסימניך לזכור מי אמר חיטים ומי אמר שעורים: סיפאני כלי שנותנים בו תמרים ששמו כן, הוא הסימן שיש בו שני סמכ"ן, ורב יוסף ושעורים בשניהם יש סמ"ך [שי"ן מתחלף בסמ"ך].

ושתי לחו בין דבחא לעצרתא בין פסח לעצרת, ורפואתו: דקמיט מי שסובל מעצירות מרפי ליה. ודרפי הסובל משלשול קמיט ליה גורם לעצירות.

שנינו במשנה: וכוס עקריין.

ומבארין: מאי כוס עקריין? אמר רבי יוחנן: ליתיה מתקל זוזא קומא אלכסנדריא שרף אילנות של אלכסנדריא במשקל זוז ומתקל זוזא גביא גילא, ומתקל זוזא כורכמא רישקא כרכום הגן ולישחקינהו בהדי הדדי.

לזבה שתתרפא מהזוב, תשתה תלתא שלשת המינים הללו בחמרא, ולא מיעקרא אינה נעשית עקרה לפי שהיין מפיג את חוזק הסממנים.

לירקונא חולה צהבת, ישתה תרין שתים מתוך השלשה בשיכרא, ומיעקר מלהוליד, אעפ"י שהוא מתרפא מהחולי.

והדרין להא דאמרן: לזבה תלתא בחמרא ולא מיעקרא.

ואמרינן: ואי לא, שאין לה כוס עקריין או שלא הועיל. ליתיה תלתא קפיוזי כלי בגודל שלשה לוגין מלא שמכי פרסאי בצלים פרסיים [שהם גדולים], ונישלוך בחמרא, ונשקיה את הזבה. ונימא לה: קום מזוביך! חדלי מזוביך. [ענין סגולי הוא וכן כל האמור להלן].

ואי לא. לותבה יושיבנה אפרשת דרכים, ק"ב-1 ולינקטה תאחז כסא דחמרא בידה, וליתי יבא איניש מאחורה מבלי שתרגיש וליבעתה ותיבהל ממנו ולימא לה: קום מזוביך!

ואי לא. ליתי בונא דבמונא יקח מלא אגרוף כמון ובונא דמוריקא כרכום ובונא דשבלילתא תלתן ונישליך בחמרא ונשקיה, ונימא לה: קום מזוביך!

ואי לא. ליתי שיתין שיעי דדנא יקח ששים מכסים של חביות ולשפיה ישפשף בהם את הזבה לאחר שישרה את המכסים במים ולימא לה: קום מזוביך!

ואי לא. ליתי פשטינא עשב שאינו גדל לגובה אלא מתפשט על הארץ ולישלוך בחמרא, ולשפיה ישפשפה בו ונימא לה: קום מזוביך!

ואי לא. ליתי חרנוגא דהיגתא מין עשב הגדל ליד קוצים שנקראים רומיתא, וליקלי ישרוף את העשב, וליסבה בשחקי דכיתנא בקייטא אם הוא קיץ יאסוף את האפר לתוך בגדי פשתן בלויים ובשחקי דעמר גופנא בסיתוא בחורף יאסוף לתוך צמר גפן בלוי.

ואי לא. ליכרי שבע בירי יחפור שבע בורות, וליקלי בהו שבישתא ילדה דערלה ישרוף לתוכם זמורות של כרם חדש שהוא עדיין

ערלה, ולינקטה כסא דחמרא בידה, ויושיבנה על אחד הבורות ולוקמה מהא ולותבא אהא ולוקמה מהא ולותבא אהא יעמידנה מבור זה ויושיבנה על השני וכן על כולם ואכל חדא וחדא על כל עמידה לימא לה: קום מזוביך!

ואי לא. ליתי סמידא קמח סלת וליסכה מפלגא לתתאי יסוכו אותה ממנו מחצי גופה ולמטה ולימא לה: קום מזוביך!

ואי לא. ליתי ביעתא דנעימתא ביצת בת היענה, וליקלי, וליסכה בשחקי דכיתנא בקייטא ובשחקי דעמר גופנא בסיתוא.

ואי לא. ליפתח לה חביתא דחמרא לשמה כלומר תשתה הרבה יין תמיד.

ואי לא. לנקיט תאחז בידה שערתא דמשתכחת בכפותא דכורנא חורא שעורה הנמצאת בגללי פרדה לבנה. אי נקטה בידה חד יומא פסקה מזובה תרי יומי, ואי נקטה תרי יומי פסקה תלתא יומי, ואי נקטה תלתא יומי פסקה לעולם [יש גורסין "חד נימא" דהיינו שהחזיקה גרעין אחד, וכן כולם].

לעיל אמרינן לירקונא תריין בשיכרא ומיעקר.

ואי לא. ליתוי רישא דשיבוטא ראש דג ששמו שיבוטא דמילחא כשהוא מלוח ולישלוק בשיכרא ולישתוי.

ואי לא. ליתוי מוניני דקמצי ציר חגבים ואי ליכא מוניני דקמצי ליתוי מוניני דנקירי ציר של מין עופות קטנים וליעיייליה לבי בני יכניסנו למרחץ ולישפיה ישפשפנו בציר. ואי ליכא בי בני, לוקמיה בין תנורא לגורא בין התנור לכותל שהוא מקום חם ויזיע ויצא החולי.

אמר רבי יוחנן: הרוצה שיחממנו לחולה הירקונא ולרפאותו יקנחנו בסדינו יעטפנו היטיב בסדינו שהוא חם או בסדין של חולה ירקונא אחר.

רב אחא בר יוסף חש ביה חלה בירקונא עבד ליה רב כהנא רפואה זו של סדין ואיתסו נתרפא.

ואי לא. ליתוי תלתא קפיזי שלשה לוגין תמרי פרסייתא, ותלתא קפיזי דקירא דנישתרופי שעוה הנוטפת מכורת שעלתה על גדותיה, ותלתא קפיזי אהלא חומר המשמש לניקוי תולענא אדום ולישלוקינהו בשיכרא ולישתי.

ואי לא. ליתוי עילא בר חמרא עייר בן אתונות, וליגלח החולה מציעתא דרישא אמצע ראשו, ולישביק ליה דמא מאפותיה יקזי דם לעייר ממצחו, ולותביה ארישיה ישפוך הדם על ראשו במקום המגולח וליזהר מעיניה דלא ליסמי להו שלא יכנס הדם לעיניו ויסתמא.

ואי לא. ליתוי רישא דברחא ראש של איל דמנה בכיבשא הכבוש בחומץ או בציר ולישלוק בשיכרא ולישתוי.

ואי לא. ליתוי דבר אחר חוטרנא חזיר מנומר בחברבורות וליקרעיה ולותביה אליביה ישימנו עליו.

ואי לא. ליתוי כרתי מכבתותא דמישרי הגדל באמצע הערוגה שהוא חריף.

ההוא טייעא ערבי דחש ביה חלה בירקונא אמר ליה לגינאי בעל הגינה: שקול גלימאי קח גלימתי והב לי מישרא דכרתי ערוגת

דינקיטא ליה שהוא מתאבל על שניטל הודו ואינו משמש. אבל לסרס ממש אסור אפילו שלא באבר?

ומתרצינן: אלא הא דמותר לשותות כוס עיקרין בסרים במי שכבר היה סריס לפני כן.

ומקשינן: והאמר רבי חייא בר אבא אמר ק"א-א רבי יוחנן: הכל מודים אפילו התנאים שהתירו להטיל מום בבכור שהוא כבר בעל מום במחמוץ אחר מחמוץ שהוא חייב.

בעשיית קרבן מנחה נאמר בתורה שאסור לעשותה בחימוץ. ואם אחד לש את העיסה בחימוץ והשני אפאה, אף השני חייב, אעפ"י שכבר היתה חמץ שנאמר "לא תאפה חמוץ" "לא תעשה חמוץ" והרי אפיה בכלל עשייה ולמה הוצרך לכותבה, אלא ללמד שכשם שחייב על אפייה כך חייב על כל מעשה ומעשה.

וכמו כן מודו במסרם אחר מסרם שהוא חייב. שאם אחד כרת את הביצים והשאיר אותם בכיס [וכבר אינו מוליד] ובא השני ונתק אותם מהכיס והשליכם, אף הוא חייב שנאמר "ומעוך וכתות ונתוק וכתת... ובארצכם לא תעשו". והכי דרשינן לה: אם על כרות חייב ואעפ"י שהשאירן בכיס על נתוק לא כל שכן! ולמה צריך לכתוב "ונתוק"?

כרתי תמורתה. יהיב ליה ואכלה. אמר ליה הטייעא: אושלן גלימך ואיגני בה קלי השאילני הגלימה ואישן בה מעט איכרך גנא ביה זכרך וישן בה. כד איחמם וקם כאשר התחמם והזיע נפל פורתא פורתא מיניה נפל מהגלימא חתיכות חתיכות מרוב חום שיצא מהחולה כאשר נתרפא מהמחלה.

ואהא דאמרן לירקונא תרין בשיכרא ומיעקר. הוינן בה: ומי שרי לאדם לגרום לעצמו סירוס?

והתניא: מנין לסירוס באדם שהוא אסור? תלמוד לומר בפרשת מומי הקרבנות "ומעוך וכתות ונתוק וכתות" [שכולם מומים באברי ההולדה] "לא תקריבו לה" "ובארצכם לא תעשו" וקרינן "לא תיעשו" דהיינו בכס לא תעשו סירוס, דברי רבי הנינא. (1)

ומתרצינן: הני מילי: היכא דקא מיכוין שהוא מסרס באבר עצמו, אבל הכא מעצמו הוא שאינו נוגע באבר אלא שותה כוס עיקרין ומסתרס [עפ"י רשב"א וריטב"א]. (2)

דאמר רבי יוחנן: הרוצה שיסרס תרנגול, יטול כרבלתו ומסתרס מאליו הרי שאעפ"י שאסור לסרס בעלי חיים מ"מ כיון שלא סירסו באבר עצמו, מותר.

ומקשינן: והאמר רב אשי: אין התרנגול מסתרס ע"י כן אלא רמות רוחא הוא

ביבמות שוב אינו חייב אפילו מדרבנן.

2. ובשאלות ביאר כפשוטו, דדבר זה תלוי במחלוקת ר"ש ורבי יהודה באינו מתכוין, דלר"ש מותר הואיל ואינו מתכוין לסירוס אלא לרפואה. וכתב עוד דאע"ג דקיי"ל כר"ש, היינו

1. הקשו תוד"ה והתניא, דאפילו לא היה איסור סירוס בתורה היה אסור לסרס, שהרי הוא מבטל בכך מצות פריה ורביה.

ותירצו דניחא ליה להקשות מצד סירוס כדי שלא יוכל לתרץ דמיירי במי שכבר קיים מצות פריה ורביה, שהוליד בן ובת, דלחד מ"ד